

PELTO SIRKUTTA?

HEIDI BJÖRKLUND

VÄRIRENKAALLINEN PELTOSIRKKU VOIDAAN
TUNNISTAA PYYDYSTÄMÄTTÄ LINTUA UUELLEEN.
MARKUS PIHA JA TUOMAS SEIMOLA OVAT RENGAS-
TANEET NOIN 300 PELTOSIRKKUA.
KUVA: MARKUS PIHA

**SUOMEN PELTOSIRKKUKANTA ON 30 VUODESSA VÄHENTYNYT 99 %.
REVIIREJÄ LÖYTYY JOKA VUOSI VÄHEMMÄN. TÄLLÄ VAUHDILLA ÄÄRIMMÄISEN
UHANALAINEN PELTOSIRKKU SAATTAA KADOTA SUOMESTA 25 VUODESSA.**

PELTOSIRKUN POIKASPESA
ON VAIKEA LÖYTÄÄ.
KUVA: MARKUS PIHA

Luomuksen seurantatiimissä työskentelevä Markus Piha on kartoittanut peltolintuja yli 20 vuotta. Hän osallistui 2012 Ruotsissa kokoukseen, jossa pohdittiin peltosirkun Euroopan laajuista taantumista. Pian Markukseen otti yhteyttä Ranskan rengastustoimiston johtaja, professori Frédéric Jiguet. Hän kysyi, voisiko Markus laittaa suomalaisille peltosirkuille 50 seurantalaitetta.

Taustalla oli kiista peltosirkuista, joita pyydystettiin ranskalaisten kulinaristien herkuksi erityisesti Lounais-Ranskan Les Landesissa. Pyynti oli Euroopan Unionin säädösten vastaista, mutta Les Landesin metsästysjärjestö halusi peltosirkusta laillisesti metsästettävän lajin. Ranskan valtio velvoitti metsästysjärjestön rahoittamaan tutkimusta, jonka toteutus ohjattiin asiantuntijoille ja koordinoijaksi valittiin professori Jiguet. Tutkimuksessa selvitettiin, mistä peltosirkut saapuivat muuttoaikoina Les Landesiin ja olivatko lähtöpopulaatiot taantuvia. Metsästyksen puolustajat arvelivat, että sirkut tulevat Etelä-Venäjältä.

SIRKKUJEN KARTOITUS

Markus ja Tuomas Seimola Luonnonvarakeskuksesta aloittivat kesällä 2013 laajamittaisen pelto-sirkkuserelvityksen, joka jatkuu yhä. Tutkimus kattaa 15 % Suomen kannasta Länsi- ja Etelä-Suomes- sa. He etsivät peltosirkkureviirejä sopivilta peltoaukeilta, kartoittavat reviirit, rengastavat lintuja ja tunnistavat värirenkaalliset yksilöt. Näin todetaan, mikä osa sirkuista on selviytynyt muuttomatkas- ta. Myöhempi kierros samoilla paikoilla paljastaa, moniko koiras sai naaraan – yleensä noin 70 %.

- Pariutuminen päätellään koiraan käyttäytymisestä, naaras ei useinkaan näy. Laulamaan jäävä koiras ei ole saanut puolisoa.

Ranskalaista tutkimusta varten linnuista otettiin myös höyhennäyte mm. geneettisiä tutkimuksia varten.

TULOKSET KÄYTTÖÖN

Euroopan laajuisen seurantalaitetutkimuksen perusteella todettiin, että suurin osa Lounais-Ranskan kautta muuttavista peltosirkuista on peräisin taantuvista populaatioista Länsi- ja Pohjois-Euroopas- ta. Suomen peltosirkut kuitenkin pääosin välttävät Lounais-Ranskan, sillä ne lentävät Välimeren luoteisrannikkoa seuraten Espanjan kautta Länsi-Afrikkaan. Havaittiin myös, että Venäjän vähem- män taantunut populaatio muuttaa Arabian niemimaan kautta Itä-Afrikkaan Etiopian ylängöille.

Peltosirkkupyynä osoittautui kestävämmäksi, sillä se kohdistui väheneviin populaatioihin. Siten Euroopan komissio määräsi sakkujen uhalla 2016 Ranskan kieltämään peltosirkkujen pyynnin ja metsästysjärjestö vaati jäseniään lopettamaan pyydystyksen. Markus osallistui 2016 Les Landesin käynnille, jolloin metsästäjille kerrottiin tutkimuksen tuloksista.

- Oli ratkaisevaa saada viesti perille. Muutos lähtee sisältä päin, kun tajutaan, että laji voi hävitä. Lintu on metsästäjille tärkeä, vaikka heidän kiinnostuksen kohteenaan onkin ollut metsästys.

Selvisi myös, että Pohjoismaiden kanta on taantunut nopeimmin ja geneettisesti eriytynyt muista populaatioista. Muualta ei löydy samanlaisia peltosirkkuja, jos laji täältä häviää.

PUUTTUVAT PALASET

Metsästys ei liene enää merkittävä syy Suomen romahtaneen peltosirkkukannan yhä jatkuvaan taantumiseen. Värirengastettujen lintujen perusteella peltosirkkujemme aikuiskuolleisuus vaikuttaa normaalilta. Suurennuslasin alla ovat nyt kotimaan olosuhteet, sillä pikkulinnuilla poikasvaihe on ratkaiseva yksilön säilymisen kannalta. Poikastuotosta ei kuitenkaan ole tietoa.

- Pesä on vaikea löytää ja kanta on harva, joten riittävän aineiston saanti on työlästä.

Markus arvelee, että rypsin viljelyssä käytetyt neonikotinoidit voivat olla peltosirkullekin haitallisia.

- Ne vähentävät tehokkaasti hyönteisiä, jolloin peltoympäristöjen ravinnontarjonta heikkenee. Lintuihin siirtyvät aineet voivat vaikuttaa esimerkiksi nuorten lintujen muuttokäyttäytymiseen.

Lisäksi maatalousmaisema on yksipuolistunut. Markus suosittelee viljelykiertoa.

- Nurmiviljely ei sovi peltosirkulle. Tarvitaan mullosta keväällä, kesäntoia ja laulupaikkoja. Pientareet kannattaa jättää kesällä niittämättä pesätuhojen välttämiseksi.

Ranskan projekti päättyi 2016, mutta Markus jatkaa peltosirkkujen parissa.

- Maastokauden jälkeen on rätiväsytynyt, mutta heinäkuussa jo miettii, että olisipa siistiä, että olisi toukokuu.

Heidi Björklund koordinoi Luomuksessa petolintuseurantaa ja on Seurantaautisten päätoimittaja.